

شکر

حتماً تاکنون بارها به دوستان خود یا انسان‌های دیگر کمک کرده یا هدیه‌ای داده‌اید یا دیگران به شما کمک کرده‌اند یا به شما هدیه‌ای داده‌اند. در چنین حالتی طبیعی است که انسان، سپاسگزار شخص یاری‌کننده یا هدیه‌دهنده باشد. انسان عقلأً و فطرتاً در می‌باشد که باید از کسی که به او نعمتی بخشیده یا خیری رسانده است، سپاسگزاری کند؛ حتی حیوانات نیز در حد درک و توان خود از صاحب خود یا کسی که به آن‌ها خیری برساند تشکر می‌کنند.

همهٔ موجودات در دریای بی‌کران نعمت‌های الهی غرق‌اند. هر موجودی که عاقل‌تر و داناتر باشد، نسبت به آفریدگار خود شاکرتر است. سعدی چه زیبا گفته است :

از دست و زبان که برآید
کز عهدهٔ شکرش به درآید

شناخت واژه

شکر (۱) سُكَّرًا، سُكُورًا : سپاسگزاری کرد؛ شکر به معنای توجه به نعمت، اظهار آن و سپاسگزاری از مُنعم است.
شکر قلبی توجه به نعمت خدا؛ شکر زبانی سپاس از منعم (مانند گفتن **سُكَّرًا لِلّهِ**) و شکر عملی به کارگرفتن نعمت در راهی است که خدا می‌خواهد.

جست و جو

در زبان فارسی چه کلماتی از این ریشه به کار می‌رود؟ دربارهٔ معنا و کاربرد آن‌ها گفت و گو کنید.

کاربرد در قرآن

برای آشنایی بیشتر با کاربردهای مختلف واژه‌ی محوری درس، جدول زیر را کامل کنید.

معنای واژه	مشخصات صرفی واژه	عبارت قرآنی	واژه	نمره
		أَنْ أَشْكُرْ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى الِّيَدَيَّ نمل ۱۹	آشکر	۱
	۷ زمر	وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ	تشکروا	۲
	۱۸ لقمان	أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ	اشکر	۳
		لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا انسان ۹	شکور	۴
	۲۳ سوری	إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ	شکور	۵
	۶۶ زمر	بَلِ اللَّهِ فَاعْبُدْ وَكُنْ مِنَ الشَّاكِرِينَ	شاکرین	۶
	۲۲ انسان	وَ كَانَ سَعِيْكُمْ مَشْكُورًا	مشکورا	۷

قرائت و ترجمه

١- فَادْكُرُونِي أَذْكُرْ كُمْ

وَاسْكُرُوا لِي وَ لَا تَكْفُرُونِ^١

بقره ١٥٢

٢- إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ

إِمَّا شَاكِرًا وَ إِمَّا كَفُورًا

انسان ٣

٣- فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا

وَاسْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِيمَانًا تَعْبُدُونَ

نحل ١١٤

٤- وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ

وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

وَ قَالَ مُوسَى إِنْ تَكْفُرُوا أَنْتُمْ وَ مَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا

فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ

ابراهيم ٧ و ٨

٥- وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا

وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَ الْأَبْصَارَ وَ الْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

نحل ٨٧

٦- لَا تَكْفُرُونِ : لَا تَكْفُرُونِي = لَا تَكْفُرُوا + ن + ي

٦ ... قَالَ هُذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّى

لِيَبْلُوْنِى ^١ أَشْكُرُ أَمَّا كُفُرُ

وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ

وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبَّى غَنِيًّا كَرِيمٌ

تمل ٤٠

٧ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ

حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهُنَّا عَلَىٰ وَهُنِّ^٤

وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ

أَنِ اشْكُرْ لِى وَلِوَالِدَيْكَ ^٢

إِلَىٰ الْمَصِيرِ

لقطان ١٤

٨ أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِى فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَةِ اللَّهِ

لِيُرِيْكُمْ مِنْ إِيمَانِهِ

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَارٍ شَكُورٍ

لقطان ٣١

١ لِيَبْلُوْنِى : لِ + يَبْلُو + ن + ئى

٢ وَهُنَّا عَلَىٰ وَهُنِّ : بـأـنـتوـانـى وـضـعـفـ رـوزـافـزـونـ.

٣ لِوَالِدَيْكَ : لِ + والِدَيْنِ + كَ : هـمـانـطـورـ كـهـمـيـدانـيدـ «ـنـ» درـاـسـمـهـاـيـ تـشـيهـ وـ«ـنـ» درـاـسـمـهـاـيـ جـمـعـ سـالـمـ، هـنـگـامـ اـضـافـهـ شـدـنـ بـهـ اـسـمـ دـيـگـرـ حـذـفـ مـيـشـودـ.

تمرینات

تمرین اول — با دقت و تدبیر در آیات درس، پرسش‌های زیر را پاسخ دهید.

۱— شکر را تعریف کرده و اهمیت آن را بیان کنید.

۲— از چه کسانی و در برابر چه چیزهایی باید شکرگزاری کرد؟

۳— با توجه به معنای دو کلمه‌ی «صَبَّار» و «شَكُور»، در کنار هم آمدن این دو صفت چه چیزی را نشان می‌دهد؟

تمرین دوم — با دقت در آیات ۶۲ فرقان و ۷۳ یس و آیاتی که به عبارت «الْعَلَّامُ شَكُورُونَ» — با مراجعه به معجم — ختم شده است، بیان کنید خداوند در چه مواردی از انسان‌ها خواسته است تا شکر او را به جا آورند؟

تمرین سوم — «شَكُور» در هر یک از آیات زیر صفت چه کسی است؟ آیا تفاوتی در معنای هر یک وجود دارد؟ توضیح دهید.

تفابن ۱۷

۱— وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

لقمان ۳۱

۲— إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

فاطر ۴۰

۳— لِيُوَفِّيْهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ
إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ

حكمة

حضرت امام صادق (عليه السلام) :

شُكْرُ النِّعَمَةِ اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ
وَ تَمَامُ الشُّكْرِ قَوْلُ الرَّجُلِ :
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ميزان الحكمة، باب شكر

